

FAGFORBUNDET

www.fagforbundet.no

STATSBUDSJETTET 2019

FAMILIE- OG KULTURKOMITEENS HØRING

18.10.2018

Høyt ambisjonsnivå, feil fordeling

I en situasjon hvor de økonomiske forskjellene i samfunnet øker, legger regjeringen Solberg nok en gang frem et forslag til statsbudsjett som vil forsterke forskjellene mellom innbyggere, mellom kommuner og mellom regioner i Norge.

Skattekutt og ulikhet

Fagforbundet mener det er riktig å nedjustere økningen i oljepengebruken, men vi mener også at bedre økonomiske utsikter gir et handlingsrom som kan brukes til å styrke offentlige investeringer, velferdstilbudet og kommuneøkonomien.

Skattekuttene som foreslås går på bekostning av slike satsinger.

Likestilling og diskriminering

Det er ikke uten grunn at Norge, og de øvrige landene i Norden, omtales som verdens mest likestilte land. Gode politiske grep og ambisjoner om et likestilt samfunn har gitt resultater, men vi er ikke mål.

Det er derfor positivt at det satses på ulike tiltak for et mer likestilt arbeidsliv, og vi vil spesielt fremheve de møtene som har vært i forbindelse med Norges rapportering til FNs kvinnekomite, arbeidet med aktivitets- og redegjørelsesplikten og lavterskeltilbud for behandling av saker om seksuell trakassering.

Dialogen med det sivile samfunn må imidlertid videreføres og følges opp, og også partssamarbeidet for likestilling må styrkes om likestillingsutfordringene og arbeidet mot diskriminering skal lykkes.

Likestilling og diskriminering kan være to sider av samme sak, men det er vesentlig å være tydelig på kvinne- og kjønnsperspektivet i politikktutformingene i likestillingsarbeidet.

Kjønnsnøytral lovgivning

Norges kjønnsnøytrale lovgivning, politikk og planer kan føre til utilstrekkelig beskyttelse mot direkte og indirekte diskriminering av kvinner, og være et hinder for å oppnå faktisk likestilling mellom kvinner og menn. Det er selvfølgelig flere dimensjoner som kan påvirke og samvirke med kjønnsforskjeller, men diskriminering og likestilling er ikke nødvendigvis samme sak.

Mainstreaming av likestillingspolitikken er et utilstrekkelig virkemiddel, og må følges opp med tydelig ansvars plassering og mål for å være et effektivt verktøy for å oppnå likestilling.

Heltid

Det er behov for likestillingsprosjekter under trepartssamarbeidet i arbeidslivet på områder som heltid, likelønn og tiltak for å redusere kvinners sykefravær. Med tanke på bemanningsbehov og rekrutteringsutfordringer i helse- og omsorgssektoren er det nødvendig at det også satses på tiltak som øker stillingsandelen hos kvinner. Flere menn i kvinnedominerte yrker er positivt, men det gir ikke heltidsstillinger for kvinner.

Økt satsing

Bedre betingelser for kvinneorganisasjoner og LHBT-organisasjoner, tiltak for å få kvinner ut av prostitusjon og kampen mot internasjonal menneskehandel er andre områder som bør styrkes.

Kontantstøtten

Kontantstøtten må avvikles. Gjerne til fordel for tiltak som gjør det mulig for kontantstøttemottakere å komme i arbeid, oppregulering av barnetrygden eller rimeligere barnehageplasser.

Likestillingsvurdering

Spørsmålet om en helhetlig likestillingsvurdering av Statsbudsjettet er tatt opp ved flere anledninger, men det synes som om det er vanskelig å få dette på plass. Hvordan fordelingen av økonomiske ressurser gir seg utslag mellom kvinner og menn, og kjønnsforskjeller i helse gir en pekepinn om ressursbehovene, mens dette gjenspeiles ikke i Statsbudsjettet.

Avbyråkratisering- og effektiviseringsreform

Effektiviseringsreformen i forvaltningen videreføres, til tross for at slike ostehøvelkutt rammer arbeidsintensive virksomheter hardt fordi lønnsutgiften er den vesentligste utgiften. Fagforbundet er bekymret for at dette på sikt vil medføre redusert aktivitets- og kvalitetsnivået på tjenester som burde vært styrket.

Kommersialisering av velferdstjenester

Fagforbundet mener velferdstjenester ikke egner seg for konkurranseutsetting og privat, kommersiell drift. Det er i dag et stort innslag av private aktører i for eksempel barnevernet, og store summer tas ut i profitt. Fagforbundet mener offentlig drift i større grad fremmer samarbeid på tvers av sektorer og nivåer, til beste for barn og unge i barnevernet.

Useriøse aktører i arbeidslivet påvirker også offentlige tjenester, og økt kommersialisering av tjenestene ved konkurranseutsetting gir økt risiko for at kommunene påføres ekstrakostnader og lavere kvalitet på tjenestene. Likevel peker regjeringen på private aktører som leverandører av offentlig finansierte tjenester.

Dette er en politikk som Fagforbundet er sterkt imot.

Vi mener at offentlige tjenester bør løses i egenregi. Både brukere, ansatte og samfunnet er best tjent med det.

Barnevern

Kommunalt barnevern

I arbeidet med å forebygge og bekjempe omsorgssvikt, vold og overgrep er det kommunale barnevernet sentralt. Antall barn som mottar hjelp av barnevernet er stadig økende, men bemanningen vokser ikke i samme takt. Våre medlemmer i barnevernet forteller om en

arbeidshverdag med økt arbeidspress. Belastende saker der ansatte blir truet gjør arbeidsplassen sårbar, ikke minst når sykefravær og turnover er høy.

Det skjer mye godt, faglig og viktig arbeid i barnevernet, men vi er bekymret over at kravene og arbeidsbelastningen økes, uten at det blir gjort grep som sikrer tilstrekkelig bemanning. Vi er spesielt bekymret for nyutdannede og førstelinjetjenesten. Budsjettforslaget viderefører dagens aktivitet, men gir ikke den nødvendige satsingen som tar tak i utfordringene og forbereder kommunene på barnevernsreformen.

Manglende ressurser og bevilgninger i dette budsjettet går i verste fall på bekostning av barn og unge med behov for barnevernets hjelp, og dette bekymrer oss.

Kompetanse

Regjeringens kompetansestrategi for barnevernet i perioden 2018-2024 skal gi et historisk kompetanseløft. Likevel ser vi lite friske midler eller tiltak som styrker det kommunale barnevernet, med unntak av 30 millioner kroner til DigiBarnevern som er en viktig satsing.

Digitale verktøy vil gi bedre kapasitet på noen områder, men løser ikke manglende ressurser og kapasitet, problemene med høy turnover (omtrent 30%), behovene for økt kompetanse og bedre fagmiljø. I tillegg må tilgangen på videreutdanning i regi av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet innrettes på en måte som i større grad kommer nyutdannede til gode.

Bemanning

Det er et mål for fremtidens barnevern at vi skal være bedre på forebyggende arbeid. Å lykkes med dette krever også bedre bemanning. Paradokset er at dersom vi lykkes – så vil det føre til økt arbeidsbelastning fordi det blir avdekket flere barn som skal ha hjelp.

Den rødgrønne regjeringen hadde en bemanningsplan på omtrent 1500 øremerkede stillinger i kommunalt barnevern. 890 stillinger ble realisert. Siden dette har antall barn som mottar hjelp av barnevernet økt, og det samme har kravene til barnevernet. Bemanningen har derimot ikke vokst ikke i samme takt.

Med unntak av 130 stillinger innført etter budsjettforhandlinger har ikke dagens regjeringen tilført flere øremerkede stillinger. Når det legges opp til strammere kommuneøkonomi med færre frie midler kan man ikke regne med at kommunene skal klare å styrke barnevernet over eget budsjett.

Fagforbundet mener at regjeringen må ta tak i utfordringene i det kommunale barnevernet og i det minste fullføre den rødgrønne regjeringens opptrappingsplan med øremerkede stillinger.

I tillegg er det nødvendig å legge til rette for en forsvarlig arbeidsbelastning og gode fagmiljø. Fagforbundet mener at hver barnevernsarbeider kan ha ansvar for mellom 9-15 barn som et normtall. Vi mener at 4-5 personer må være en minimumsstørrelse på et barnevernskontor eller enhet for å kunne ivareta et fagmiljø og sikre kontinuitet ved sykdom og fravær.

Fosterhjemtjenesten

Til tross for at oppfølging av fosterhjem og rekruttering av fosterhjem er regnet som en utfordring i barnevernsreformen er det ikke synlig i statsbudsjettet hvordan kommunene forberedes og styrkes

til å overta mer ansvar på dette området på en god måte. Særlig rekruttering og oppfølging må prioriteres.

Vi har forventninger til at det offentlige utvalget som i desember skal levere sin utredning om rammevilkårene for fosterhjemmene også vurderer kontraktvilkårene. Fosterhjemskontraktene må forbedres slik at frikjøpte fosterforeldre får et bedre rettslig vern og muligheter for å opparbeide tjenestepensjon, rettigheter knyttet til ferier, inntekt ved sykdom, samt forutsigbarhet og evt. kompensasjon for tapt inntekt når oppdraget avsluttes.

Vold og trusler i barnevernstjenestene

Det er positivt at det er laget en veileder for ledere og ansatte i kommunalt barnevern om hvordan de skal håndtere sjikane, hets eller trusler. Det er viktig at denne blir gjort godt kjent, og at volden som fosterforeldre utsettes for i sitt oppdrag også blir synliggjort i dette arbeidet.

Statlig barnevern

Fagforbundet har vært bekymret for den systematiske nedbyggingen av statlig barnevern. Siden forrige statsbudsjett har det vært ytterligere debatt om bruken av kommersielle aktører i barnevernet. Vi mener at det er på høy tid at regjeringen nå utreder rammevilkårene for private aktører. Mangelen på reguleringer har satt ansvarlige myndigheter i en sårbar posisjon, særlig med tanke på myndighetsutøvelse, styring av sektoren og forvaltningen av skattefinansiert midler. I tillegg har dette gått på bekostning av fagmiljø, lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår.

For at regjeringen skal kunne oppfylle Stortingets vedtak¹ om å prioritere et offentlig og ideelt drevet institusjonsbarnevern, er det nødvendig med en forpliktende plan for hvordan kommersielles posisjon bygges ned og ideelt institusjonsbarneverns posisjon skal bygges opp uten å gå på bekostning av statlige barnevernsinstitusjoner.

Det er også nødvendig å se på hvordan den planlagte barnevernsreformen må tilpasses en slik prioritering.

Kultur

Støtte til Balansekunst

Det er positivt at foreningen Balansekunst er tiltenkt 1,5 millioner til å bekjempe seksuell trakassering i kulturlivet, i kjølvannet av #metoo. Samtidig er det viktig å understreke at bekjempelse av seksuell trakassering også er et lederansvar og må synliggjøres gjennom regelverk og strukturer. (Kap. 325, post 78)

Økt støtte til Bygdekinoen

Det er også positivt at det foreslås økt bevilgning til drift av Bygdekinoen med 2,5 millioner kroner, til totalt 9,5 millioner kroner.

¹ Dokument 8:161 S (2017-2018), Innst. 303 S (2017-2018)

Sponsorfinansiering, ABE-reform og tippemidler

På den andre siden har regjeringen gjort kulturlivet mer avhengig av privat støtte, uten at dette gir en positiv effekt. Det er tidkrevende å arbeide mot sponsormarkedet. Det krever en større administrasjon, og lar seg ikke forene med et forsterket krav til avbyråkratisering og effektivisering. Det flate kuttet på 0,5% som er foreslått for alle kulturdepartementets tilskuddsmottakere, rammer en sektor hvor mulighetene for ytterligere effektiviseringstiltak er svært begrenset og hvor det er vanskelig å se for seg hvordan ytterligere kutt ikke skal gå ut over drift, aktivitet og kvalitet.

Andelen tippemidler som overføres til Grasrotandelen øker fra 5-7%. Det gir en reduksjon i tippemidler til kulturformål. Dette kan ramme et allerede presset kulturliv, som får en stor del av sine ressurser fra tippemidlene.

Norsk kulturforum (NOKU) mister støtte

NOKU har tidligere fått driftstilskudd på i underkant av en million. Med spisskompetanse på det lokale kulturlivet er NOKU et viktig talerør, og i tillegg en sentral koordinator, tilrettelegger og støttespiller for frivilligheten. (Kap. 325, post 78)

Skolebibliotek

Skolebibliotekene bidrar til sosial utjevning gjennom å styrke elevers leseferdigheter og tilgang til informasjon og kunnskap, og burde vært nevnt som et viktig virkemiddel i budsjettet

Kultur som et underkommunisert virkemiddel mot konsekvensene av barnefattigdom

Regjeringen har gjort bekjempelse av barnefattigdom til et satsningsområde i budsjettforslaget. Det er satt av ressurser til både å direkte hjelpe levekårene til barn og unge i fattige familier, og på å motvirke sosiale effekter av barnefattigdom.

Regjeringen satser i stor grad på frivillige organisasjoner, mens de allerede eksisterende tilbudet i nesten alle kommuner; fritidsklubber/åpne møteplasser, ikke vektlegges. For å gi alle barn og unge et likeverdig tilbud er det en god strategi å satse på fritidsklubbene. Dette er den mest inkluderende mestringsarenaen for ungdom, og en av de aller viktigste kulturarenaene, hvor alle kan delta uavhengig av inntekt og hva foresatte kan bidra med.

Fritidsklubbene har kompetanse og tilgjengelige lokaler, og bør kunne utnyttes bedre i arbeidet med barnefattigdom.

Erfaringen viser at fritidsklubbene når bredt ut, blant annet fordi det er et gratis eller svært rimelig tilbud. For unge generelt, og særlig unge som sliter er det viktig å ha god kontakt med voksne ressurspersoner, som representerer stabilitet og kompetanse. Fagforbundet har i samarbeid med Landsforeningen Ungdom og fritid etterspurt et kompetanseløft for feltet, i form av en bachelorutdanning i fritidspedagogikk og forskning på metoder og resultater i dette arbeidet.

Kulturfond

Etablering av et kulturfond ville gitt økte muligheter for samarbeid mellom profesjonelle utøvere og amatører/frivillige, og ville styrket norsk kulturliv.

Den norske kirke (Dnk)

Sammenlignet med 2018 foreslås det en økning i bevilgningen til Dnk sentralt på kr 74 millioner. Dette er midler som i sin helhet vil gå til kirkevalget 2019, og pensjonsforpliktelsene Dnk pådro seg ved virksomhetsoverdragelsen.

Reelt sett kuttes bevilgningene til Dnk med 46 millioner. I tillegg kommer det generelle avbyråkratisering- og effektiviseringskuttet på 0,5%, som rammer både statlige virksomheter og tilskuddsmottakere. Det særskilte kuttet til Dnk begrunnes med forventede rasjonaliseringsgevinster som følge av virksomhetsoverdragelsen. Realiteten er en vesentlig underfinansiering og ytterligere skjerpede rammer for landets prestedtjeneste.

For å unngå kutt i prestestillinger, og en forsvarlig utredningskapasitet gjennom en krevende omstillingsprosess er det behov for en økning av bevilgningen på minimum 50-60 millioner.

Ytterligere midler vil være nødvendig for å stimulere til rekruttering til kirkelige stillinger og kirkefaglige ressurser, som kan stimulere til økt aktivitet og kvalitet på lokal kirkelig virksomhet.

Fellesrådene

Et stramt kommunebudsjett gir stramme rammer for de kirkelige fellesrådene. Dette går utover den lokale forvaltningen av kirkebygg og gravplass. Handlingsrom for kirkelig kulturarbeid, sosial virksomhet og andre utadrettede tiltak i lokalmiljøet blir tilsvarende begrenset.

Det er grunn til å være bekymret for grunnlaget for å opprettholde og utvikle en landsdekkende folkekirke med dette utgangspunktet. I mange lokalsamfunn er kirken en viktig aktør innen sosialt arbeid og kulturliv. Samarbeidet mellom ansatte og frivillige spiller en viktig rolle når det gjelder å skape meningsfulle fellesskap for mange. En nedbygging av kirken både lokalt og sentralt vil begrense mulighetene til å bevare og utvikle denne unike posisjonen

Negativt for landets kirkebygg

Tidligere i høst var kulturministeren ute og varslet et satsning for landets 159 middelalderkirker i stein. Dette er den kategorien kirker hvor den gjennomsnittlige tilstanden er dårligst. Vedlikeholdet på steinkirker er svært spesialisert og kostbart, men satsningen gjenspeiles ikke i budsjettforslaget.

Det er behov for 10 millioner til utarbeiding av fagplan for renovering av steinkirker fra middelalderen etter mønster av stavkirkeprogrammet, som en del av oppfølgingen av stortingets vedtak i 2015 hvor regjeringen ble bedt om å utarbeide en forsterket strategi for hvordan steinkirker fra middelalderen, fredede etterreformatoriske kirker og særlig viktige kirker fra etter 1650 kan sikres et forsvarlig vedlikeholds nivå. -

Videre er det heller ikke i år satt av rammer for rentekompensasjon til fellesråd som tar opp lån til større vedlikeholdsprosjekter på kirker. Historisk har dette virkemidlet vist seg svært effektivt. 338 kommuner har benyttet muligheten til å utbedre 922 kirkebygg, hvorav 573 har særlig vernestatus.

Det er behov for friske midler til rentekompensasjon for nye vedlikeholdsprosjekter på kirkene. Alternativet er at en stram kommuneøkonomi øker vedlikeholdsetterslepet på kirkebygg.

